

morskoj enciklopediji i Enciklopediji Jugoslavije, izdanjima jednog istog — Leksikografskog zavoda? Statistički godišnjak SFRJ opet navodi drugačije vrijednosti. Odgovor na pitanje zašto je to tako — teško je dati. U današnje vrijeme i s današnjim tehničkim sredstvima ne bi trebalo biti teško tačno izmjeriti površinu jednog otoka, pa bio to i otok Krk — najveći na Jadranu.

Hrvoje Turk

O NEKIM ETNOGRAFSKIM ISPITIVANJIMA OTOKA KRKA

Cijela naša zemlja obiluje velikim bogatstvom pučke baštine. Proučavanje narodne kulture strožijim znanstvenim kriterijima i metodama u nas je relativno mlađeg datuma. Kako je za bilo kakav ozbiljniji stručni i znanstveni rad potrebno obilje građe logički je bio put da se ona u što kraćem vremenu prikupi. Postoji cijeli niz institucija koje se tim poslom profesionalno bave. Na do bi se dobila što cjelovitija i temeljitija slika današnjeg stanja pučke baštine materijal građe bi trebao biti koncentriran na jednom mjestu. Prije nekoliko godina Etnološko društvo Jugoslavije je bilo pokretač upravo jedne takve akcije. Na osnovu studijskih predradnji stručnjaka stvorena je vrlo detaljna koncepcija istraživanja. Cijela akcija nosi naziv ETNOLOŠKI ATLAS JUGOSLAVIJE. Proučavanje se vrše u cijeloj Jugoslaviji. Osnovani su centri u svakoj republici dok je središnjica pri Filozofskom fakultetu u Zagrebu i nosi naziv Centar za pripremu Atlasa. Prikupljanje građe vrši se pomoću upitnica. Do sada su u radu četiri sveska upitnica. Svaka upitnica je podijeljena na teme. U okviru svake teme štampana su precizna pitanja, dok se odgovori pišu neposredno poslije pitanja u samu upitnicu. Svaka upitnica ima stotinjak stranica. Bilo je zamišljeno da se u kvadratu od 20 km ispita po tri sela. Odobrena su prilična materijalna sredstva i u proteklih

nekoliko godina obavljen je veliki dio posla.

Područje otoka Krka prebogato je dragocjenim podacima iz oblasti pučke baštine. Raznolikosti pojedinih elemenata narodne kulture na tako relativno malom teritoriju uvjetovali su da su točke ispitivanja za Atlas, gušće raspoređene nego na nekom manje zanimljivom području s homogenijom ruralnom kulturom. Kao točke ispitivanja za Atlas predviđena su slijedeća mjesta: Omišalj, sv. Anton (Dubašnica), Dobrinj, Vrbnik, Punat, Stara Baška, Baška Draga, a po mogućnosti i neka druga. Veliki dio ispitivanja u navedenim mjestima je već obavljen ili će se obaviti u najskorije vrijeme. Kako je općenito cjelokupna narodna kultura izložena opasnosti skorog zaborava i iščezavanja nije potrebno naglašavati duboki smisao i vrijednost ovakvog i sličnog rada. Mnoge naprednije zemlje su već izvršile sistematsku registraciju podataka iz ove oblasti, dok smo mi na pravom putu da to nadoknadimo makar i u zadnji čas. Ispitivanjima smo došli do obilja vrlo važnih i do sada nepoznatih podataka koji će biti dragocjeni za daljnje komparativne studije stručnjaka. Iako Atlas ima primarno znanstveno značenje, njegovi podaci će vrlo vjerojatno dobro poslužiti i u druge svrhe koje nisu isključivo znanstvene.

Osim ispitivanja Atlasa na otoku Krku se osjeća prisustvo i drugih akcija u vezi s ruralnom kulturom. Dvije stručne ustanove sa sjedištem u Rijeci: Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture i Pomorski i povijesni muzej usko surađuju na sličnim problemima. Etnografski odjel Pomorskog i povijesnog muzeja, pored otkupa etnografskog materijala, izvršio je djelomičnu dokumentaciju etnografskih spomenika kulture, dok dokumentaciju etnografskih spomenika kulture vrši Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture. U etnografskom odjelu spomenutog muzeja prikupljena je fotodokumentacija (broj fotosa prelazi tisuću, dok je broj fotosa u Zavodu znatno veći). Neki od ovih fotosa već danas predstavljaju veliku vrijednost unatoč tome što su sni-

mljeni prije par godina. Drugi oblici dokumentacije otoka Krka također su u toku.

Nagli prodor urbane kulture u ruralne sredine otoka doveo je do spoznaje kod mnogih mjerodavnih faktora da se tu mora nešto učiniti, makar je za pojedine stvari već skoro kasno. Ta spoznaja inicirala je niz akcija koje treba da doprinesu stručnoj valorizaciji, prezentaciji i očuvanju pučke baštine. Glavne barijere su čini se srušene, a daljnja ekonomska ekspanzija trebalo bi nužno da uvjetuje nastavak rada i dalje akcije na tom planu.

Željko Barbalić

KRČKI KALENDAR 1938—1941. GODINE

Pisati o Krčkim kalendarima, izdanim prije drugog svjetskog rata, znači pisati o Društvu krčkih Hrvata u Zagrebu. Zato je potrebno najprije reći nešto o tom Društvu, jer je Kalendar iznikao u Društvu već druge godine opstanka.

Neosporno je da su Krčani uvijek voljeli svoj otok, svoju dragu Bođuliju ili Šesti kontinent, kako su ga mnogi iz milja nazivali. I Društvo krčkih Hrvata u Zagrebu niklo je iz ljubavi i dubokih osjećaja prema svom dragom školju.

Godina 1935. bila je nerodna godina i otočanima je prijetila glad. U gradu Krku osnovan je Odbor za zimsku pomoć seljacima na otoku. Mate Polonijo, kanonik u Krku, pisao je u Zagreb svojim znancima da i oni tamo osnuju Odbor. Organizaciju je preuzeo prof. Nikola Žic. Odaziv je bio vrlo velik. Već je na prvom sastanku pala ideja da se osnuje stalno Društvo Krčana nastanjenih u glavnom gradu Hrvatske. Na sastanku 19. I 1936, na kojem je bilo okupljeno oko 80 otočana, odlučeno je da se osnuje samostalno Društvo Krčana, mimo već postojećeg Primorskog društva, jer su osjećali da su Krčani doista jedna specifična kulturno-historijska jedinica. Osnovan je tada akcioni odbor, kojemu je bio na čelu prof.

Nikola Žic s članovima: Antun Jurina, Vjekoslav Štefanić, Nikola Pajalić, Frane Barbalić, Antun Malatestinić, Ivan Fučić, Ivan Car, Ivan Bonifačić, Ivan Jelenović, Vlatko Čubranić, Nikola Parčić, Ivan Oršić, Mirko Polonijo i Silvije Celebrini. Društvu je postavljen zadatak: »Čuvati stare hrvatske tradicije otoka Krka, zaštićivati i unapređivati moralne, kulturne, materijalne i socijalne interese članova društva i svega hrvatskog stanovništva otoka Krka.«

Konstituirajuća skupština održana je 16. II 1936. godine. Na njoj su prihvaćena pravila Društva, koja su od policijskih vlasti bila odobrena tek 13. II 1937. godine. Prvi je predsjednik bio prof. Nikola Žic. Odbor je postavio kao prvi zadatak da se preko Društva povežu jednom sviješću interesa svi naši ljudi nastanjeni u Zagrebu, na Krku, kao i ostali, rasijani po svim kontinentima. Društvo je imalo biti centrala svih Krčana. Povezat će ih društvena štampa i zajednička akcija u svim kulturnim, socijalnim i političkim vidovima.

Na jednom sastanku u jesen 1937. god. pokrenuta je ideja izdavanja Kalendara, preko kojega će buditi interese za otok, ne samo kod samih otočana i naših iseljenika nego i kod ostalih ljudi, prijatelja otoka Krka. — Kalendar će donositi dokumente o našem otoku bilo iz sadašnjosti ili prošlosti, da se može na toj osnovi praviti plan za bolju budućnost otoka. Odluka se odmah počela sprovađati u život. Kalendar je okupio veliki broj eminentnih suradnika-stručnjaka iz historije, ekonomike, etnografije, filologije, književnosti i ostalih grana nauke, i to sve samih otočana. Prvo je godište kalendara izašlo 1937. za 1938. godinu. Kalendar je vanredno primljen kod svih Krčana, bilo ovdje u domovini bilo u Americi. Izlazio je redovno sve do početka rata 1941, kada je morao prestati zbog teških ratnih prilika, a otok Krk su okupirali Talijani. Sveukupno su izašla četiri godišta, za 1938, 1939, 1940. i 1941. godinu. Po svojem sadržaju kalendar je izgledao kao mali zbornik otoka Krka. U njemu se materija obrađivala znanstveno, solidno

**KRČKI
ZBORNIK**

1

**KRK
1970**

KRČKI ZBORNIK

POVIJESNOG DRUŠTVA OTOKA KRKA
PODRUŽNICE POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

SVEZAK 1

Urednički odbor:

dr BRANKO FUČIĆ

PETAR STRČIĆ (glavni urednik)

dr NIKOLA ŠPANJOL

RIKARD ŽIĆ

RUDOLF ŽIĆ

Ovaj je svezak uredio:

PETAR STRČIĆ

Nacrt korica:

dr BRANKO FUČIĆ